

Vastaus monipaikkaisuutta koskevaan aloitteeseen

Maakuntahallitus 18.11.2024 § 143
328/15.02.04/2023

Valmistelija

kehittämisjohtaja Merja Olenius, 040 629 7210, etunimi.sukunimi@esavo.fi

Päätösehdotus

esittelijä: maakuntajohtaja Pentti Mäkinen

Maakuntahallitus hyväksyy maakuntaliiton valmistelun Raimo Heinäsen aloitteeseen monipaikkaisuuden pilotointi Etelä-Savossa.

Maakuntahallitus esittää valtioneuvostolle esityksen mukaista pilottia liitettäväksi valmisteilla olevaan Itäisen Suomen ohjelmaan ja pyytää valtioneuvostoa osoittamaan pilottiin Itäisen Suomen ohjelmasta kansallisen alueiden kehittämismäärärahan vuosille 2025-2027. Rahoituksen tarve on noin 330 000 euroa vuodessa, yhteensä 1 milj. euroa.

Päätös

Hyväksyttiin.

Merkittiin, että Eero Aho poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana klo 11.30.

Selostus

Tämä ehdotus on valmisteltu Raimo Heinäsen aloitteesta monipaikkaisuuden pilotointia varten Etelä-Savossa.

Pilotoinnin ja kokeilujen tarkoituksena on vahvistaa Etelä-Savossa vapaa-aikaa viettävien asukkaiden aktiivisuutta ja osallisuutta alueen kehityksessä. Digitalisaatio on muuttanut yhteiskunnan toimijoiden mahdollisuuksia organisoitua ja toimia paikkariippumattomasti. Tämä avaa uusia mahdollisuuksia niin yksityisellä kuin julkisella sektorilla toimiville ihmisille ja yrityksille.

Etelä-Savon maakunta on yksi Suomen vetovoimaisimmista mökkeilyn ja vapaa-ajan asumisen kohteista, ja maakunnan vapaa-ajan asukkaita on huomattava määrä. Vuonna 2019 vapaa-ajan asukkaiden osuus asuntoväestöstä oli 42 %, ja maakunnassa on noin 45.000 vapaa-ajan asuntoa. Etätyön tekeminen vapaa-ajan asunnoilla on kasvanut merkittävästi viime vuosina, ja tämä trendi tarjoaa uusia mahdollisuuksia alueen elinvoiman vahvistamiseksi.

Monipaikkaisuuden käsite ja sen merkitys

Monipaikkaisuus tarkoittaa ihmisten ja yritysten kykyä toimia ja liikkua useissa paikoissa, mikä mahdollistaa paikkariippumattoman työn, etäyrittäjyyden ja monipaikkaisen asumisen. Erityisesti Etelä-Savon kaltaisilla alueilla monipaikkainen asuminen ja työskentely on tärkeä kehitystrendi, jossa vapaa-ajan asukkaat voivat toimia aktiivisesti alueen elinvoiman ja palveluiden kehittämisessä.

Haasteet ja mahdollisuudet

Etelä-Savon kausiväestö vaikuttaa merkittävästi alueen infrastruktuuriin ja palvelujen kysyntään. Mikäli tämä kausiväestö ja heidän tarpeensa eivät ole mukana alueen kehittämisessä, infrastruktuuri saattaa jäädä vajaaksi ja heikentää alueen vetovoimaa ja elinvoimaa. Tämä koskee luonnollisesti kaikkia yhteiskunnan palveluja.

Erityisesti paikkariippumattoman työn ja etäyrittäjyyden kehittyminen on uhattuna, mikäli alueen tietoliikenneyhteydet eivät ole riittävän toimivia. Nykyisin monilla maaseutualueilla yhteydet perustuvat pääosin mobiiliyhteyksiin, jotka eivät ole suunniteltu kausimuuton tai lisääntyneen etätyön tarpeisiin. 3G-verkon alasajo on pahentanut tilannetta, ja erityisesti ruuhkakuukausina palvelut ja yhteydet eivät vastaa kysyntää. Tämä on este monipaikkaisen elämän ja työn kehittymiselle, ja tilanne vaatii nopeaa parannusta.

Ehdotetut toimenpiteet

Monipaikkaisuuden vahvistaminen Etelä-Savossa edellyttää monenlaisia toimenpiteitä. Pilotointihankkeessa on keskeistä kehittää ja testata toimintamalleja, jotka tukevat monipaikkaisten asukkaiden ja etäyrittäjien osallistumista alueen kehittämiseen. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota seuraaviin alueisiin:

- **Tietoliikenneyhteyksien kehittäminen:** Etelä-Savon maaseutualueilla on parannettava mobiili- ja kiinteiden yhteyksien toimivuutta, jotta etätyö ja etäyrittäjyys voivat kasvaa. Tämä edellyttää yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, erityisesti Traficommin kanssa.
- **Yhteisöllähtöinen kehittäminen:** Pilotissa tulee keskittyä siihen, miten monipaikkaiset asukkaat voivat osallistua paikallisyhteisöjen kehittämiseen. Pelkät yhteisölliset tilat eivät riitä, vaan tarvitaan vuorovaikutteisia ja yhteisöllisiä malleja, joissa paikalliset ja monipaikkaiset toimijat tekevät yhteistyötä.
- **Monipaikkaisten asukkaiden ja yrittäjien tarpeet:** Kausiväestön ja monipaikkaisten asukkaiden osaaminen, verkostot ja resurssit voivat tuoda alueelle uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja parantaa palvelutarjontaa. Tähän liittyen pilotoidaan malleja, joissa kausiväestön tarpeet ja mahdollisuudet palvelujen tuottamiseen kartoitetaan ja testataan.

Pilotointimalli ja toimenpiteet

Pilotointihanke koostuu kolmesta päätoimenpiteestä:

1. **Tutkimus ja tiedolla johtaminen:** Tarvitaan tutkimusta ja ennakkointia monipaikkaisten asukkaiden tarpeista ja potentiaalista. Tämän pohjalta voidaan kehittää ja testata paikallisia palvelumalleja.
2. **Yhteiskehittäminen ja osallisuus:** Pilotissa edistetään paikallisten asukkaiden ja monipaikkaisten asukkaiden yhteistyötä paikallisyhteisöjen kehittämisessä. Keskiössä on osallisuus ja yhteisöllinen kehittäminen.
3. **Monipaikkainen yritystoiminta:** Selvitetään, millaiset kannustimet tukisivat yritystoiminnan laajentamista kausiluonteisesti alueelle. Tämä on tiiviisti yhteydessä monipaikkaisten asukkaiden mahdollisuuksiin tuottaa paikallisia palveluja.

Pilotointi toteutetaan valitsemalla maakunnasta sopivia paikkakuntia, jossa kokeillaan ja arvioidaan esitettyjä malleja ja toimintatapoja.

Yhteistyö ja sidosryhmät

Pilotin onnistuminen edellyttää yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Nykytilanteen arviointi pilotoinnin tarpeesta on tehty keskustelemalla ja haastattelemalla seuraavia tahoja:

- Ruralia Instituutti/Helsingin yliopisto
- Mikkelin Kehittämisyhtiö Miksei Oy/Laiturilla-hanke
- Suomen ympäristökeskus/Kestävä monipaikkaisuus
- XAMK/Digitaalinen talous.

Haastattelujen perusteella kausiväestö on jo keskeinen elinvoiman lähde Etelä-Savossa, mutta sen täysi potentiaali etätyön ja etäyrittäjyyden näkökulmasta jää vielä

hyödyntämättömäksi. Pilotoinnilla pyritään avaamaan tätä potentiaalia ja luomaan uudenlaisia toimintamalleja.

Johtopäätös

Monipaikkaisuuspilotointi Etelä-Savossa tarjoaa mahdollisuuden kehittää alueen elinvoimaa, parantaa infrastruktuuria ja luoda uusia toimintamalleja, jotka tukevat paikkariippumatonta työtä ja yrittäjyyttä. Pilotin avulla voidaan luoda esimerkkejä ja käytäntöjä, jotka vahvistavat Etelä-Savon asemaa vetovoimaisena alueena sekä loma-asukkaille että paikallisille asukkaille ja yrityksille.

Etelä-Savon maakuntaliitto voi rahoittaa monipaikkaisuuteen liittyvän kehittämisspilotin toimenpiteet edellä esitetyllä tavalla, mikäli valtioneuvosto osoittaa siihen tarvittavan rahoituksen. Maakuntahallitus pyytää valtioneuvostoa osoittamaan pilottiin Itäisen Suomen ohjelmasta kansallisen alueiden kehittämismäärärahan vuosille 2025-2027. Rahoituksen tarve on noin 330 000 euroa/vuosi, yhteensä 1 milj. euroa.